

Artykuł ten powstał na podstawie prezentacji wygłoszonej na Forum Debaty Publicznej pn. "Siećpospolita" z udziałem **Prezydenta RP Bronisława Komorowskiego**, które odbyło się 27 września 2011 roku w Pałacu Prezydenckim.

Poniższa wersja artykułu została redakcyjnie nieznacznie poprawiona. Wersja pierwotna oraz stenogram z Debaty znajduje się w archiwum na witrynie Prezydent.PL¹.

Kompetencje polskiej teleinformatyki

dr inż. Wacław Iszkowski

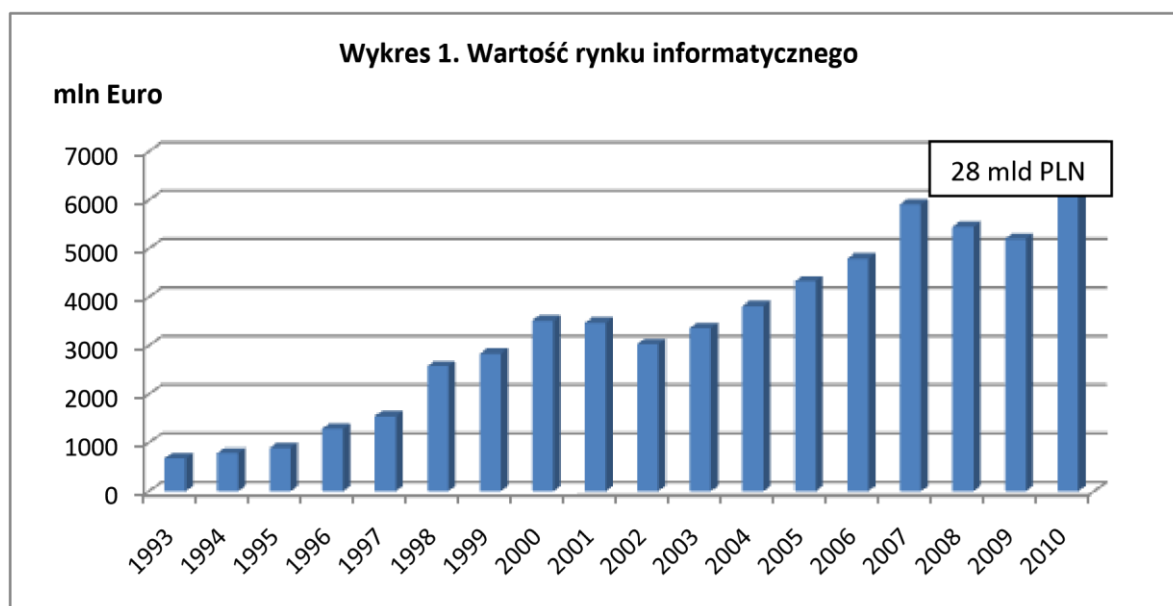
Prezes Polskiej Izby Informatyki i Telekomunikacji

Od czego zaczęliśmy

W pierwszych latach 90-tych początki naszego rynku informatycznego i telekomunikacyjnego były mizerne. Państwowy przemysł komputerowy zaczął się rozsypanywać – fabryki ELWRO, MERA, ERA oraz zasłużone centra obliczeniowe COIG, ZETO i BSB były zmuszone poszukać sposobu na reorganizację – sprzedaż lub prywatyzację. Poprzedni etap rozwoju komputeryzacji Polski kończył się, ale też warto odnotować, że ostatni komputer ODRA 1305 z tych czasów został wyłączony dopiero 30 kwietnia 2010 roku.

Równocześnie na rynek wchodziły prywatne polskie firmy, który swój kapitał zdobywały w latach 80-tych na imporcie komputerów z Tajwanu. Z początkiem roku 90-tego w Polsce zaczęły też otwierać swoje oddziały znane korporacje amerykańskie. Rozpoczął się rozwój rynku i przemysłu informatycznego według nowej ekonomii. Nasze zasoby kadry technicznej dobrze sobie poradziły z tą przemianą – musieliśmy tylko nauczyć się sprzedawać i promować nowe technologie.

Okres rozwoju rynku informatycznego od roku do 1993 do 2010 pokazuje Wykres 1.

¹ file:///C:/Users/WBI/Downloads/nr_20._-fdp_siecpospolita.pdf

Nieco inną historię miał sektor telekomunikacyjny, gdzie od 1 stycznia 1991 roku powstała Telekomunikacja Polska SA z przedsiębiorstwa państwowego Poczta Polska i Telegraf i dopiero w 1998 roku przekształciła się spółkę giełdową jako TP SA. W tym okresie nastąpiły początki reorganizacji rynku telekomunikacyjnego. W 1992 roku mieliśmy 4 mln łączy telefonii stacjonarnej i 2,8 tys. telefonów komórkowych.

W 2010 roku mamy 8 mln abonentów telefonii stacjonarnej oraz 47 mln kart SIM do telefonów mobilnych. Ponad 5,7 mln użytkowników ma dostęp do Internetu stacjonarnego, a 3,5 mln do mobilnego. Wartość polskiego rynku telekomunikacyjnego mierzona wielkością przychodów ze sprzedaży wyniosła ponad 42,8 mld zł.

Teleinformatyka dzisiaj

Stan dzisiejszy polskiej teleinformatyki możemy opisywać ilościowo, posługując się ograniczonymi danymi statystycznymi lub raportami firm konsultingowych. Z danych tych, z zasady opóźnionych w stosunku do aktualności, wyłania się obraz skłaniający wielu do narzekania na poziom rozwoju teleinformatyki w stosunku do poziomu krajów zaawansowanych gospodarczo. Zapominamy często, że historia rozwoju rynku i przemysłu teleinformatycznego w nowych warunkach ekonomicznych ma dopiero nieco ponad 20 lat, a możliwości jej rozwoju są ściśle zależne od wartości dochodu narodowego brutto.

Stan polskiej teleinformatyki możemy też opisywać jakościowo, przyjmując że nie tylko dane opisujące wartość sprzedaży w kolejnych latach są ważne, ale istotny jest cały proces rozwoju teleinformatyki.

W procesie tym ważne są kadry techniczne – te starsze, wykształcone jeszcze w latach 70-80-tych oraz młodsze, z których będziemy korzystać w przyszłości. Istotnym elementem są też efektywnie wykorzystywane nakłady na badania naukowe oraz wdrożenia nowych rozwiązań i produktów. Postęp w tej dziedzinie jest jeszcze tak duży, że bez stałej obserwacji nowych rozwiązań oraz własnych badań, nie jest możliwe wykształcenie nowych kadr oraz obecność naszych firm na silnie konkurencyjnym rynku.

W rozwoju teleinformatyki główną rolę pełnią firmy teleinformatyczne – nasze lokalne oraz zagraniczne. W sektorze telekomunikacyjnym – a w tym usług dostępu do Internetu - większość firm jest pochodzenia europejskiego. Ale już w dostarczaniu aplikacji i kontentu internetowego znaczącymi są firmy amerykańskie. Nam w Europie i w Polsce pozostaje tylko naśladownictwo i czasem jakieś bardziej udane wdrożenie. Nieco inaczej jest na rynku informatycznym, gdzie w oferowaniu realizacji integracji systemów teleinformatycznych wspólnie, ale i też konkurencyjnie, działają firmy polskie i oddziały korporacji amerykańskich. Gorzej jest na rynku teleinformatycznych dóbr konsumpcyjnych, gdzie w skali całego świata prym wiodą firmy azjatyckie wykorzystujące rozwiązania (patenty) i technologie amerykańskie.

Kompetencje teleinformatyki

Dokonajmy więc krótkiego przeglądu stanu polskiej teleinformatyki dającej społeczeństwu nowe kompetencje, ale też oczekującej kompetentnych decyzji społecznych i gospodarczych oraz profesjonalnego zarządzania.

1. Mamy bardzo zdolną młodzież, która chce studiować teleinformatykę i pracować w tym zawodzie.
  - Niestety zbyt mało kobiet chce studiować teleinformatykę, czy też specjalizacje pokrewne. Niestety jest to również syndrom europejski, który przy zmniejszaniu się populacji młodego pokolenia może rodzić w przyszłości problemy kadrowe.
  - Jednocześnie uczelnie w niewielkim stopniu analizują przyszłe potrzeby pracodawców – a nie wszystkie specjalizacje będą potrzebne za 5-10 lat. Co więcej w przyszłości trzeba aktywnych zawodowo doszkalać w nowych umiejętnościach.
  - W szkołach jeszcze brakuje spójnych programów nauczania i wykorzystywania informatyki do kształcenia również w innych przedmiotach. Tutaj już mamy poważne zaniedbania i tylko radykalne działania mogą dać nowoczesną szkołę na miarę już obecnych umiejętności i zapotrzebowania na wiedzę informatyczną młodego pokolenia.
2. Mamy dobre, zdolne młode zespoły naukowo-badawcze w wybranych dziedzinach teleinformatyki, współpracujące z zagranicznymi zespołami oraz firmami.
  - Niestety brakuje widocznej promocji w kraju i za granicą dokonań naukowych tych zespołów. Przykładem może być zespół Politechniki Poznańskiej zajmujący się informatycznym bezpieczeństwem imprez i innych zdarzeń – znany tylko nielicznym. Podobnie jest z innymi zespołami, tym bardziej że wiele z nich jest będąc młodymi jest „przysłonięta” starszymi kadrami naukowymi.
  - Z przykrością trzeba stwierdzić, że większość polskiego zdolnego potencjału naukowego nie chce korzystać z unijnych środków na badania naukowe. Przyczyną może być związana z tym zbytnia biurokracja i ograniczenie dostępu do środków własnych. Może powołane ostatnio odnowione Centrum Badań i Rozwoju oraz nowo powołane Narodowe Centrum Nauki zmienią tę sytuację.
  - Nie ma też skutecznych mechanizmów transferu wyników badań naukowych do praktycznego wykorzystania w produkcji lub zastosowaniach. Popularne pojęcie „innovacyjności” polega na przekształceniu wiedzy w przychody finansowe – niestety jeszcze łatwiej jest przekształcać środki finansowe w poszukiwanie wiedzy.
3. Mamy bardzo dobre kadry programistów i informatyków, z których wybrani zdobywają nagrody na znaczących konkursach informatycznych, co jest świetną promocją polskiej informatyki. Przykładem takich konkursów jest TOP-CODER, Imagine-Cup Mistrzostwa świata w programowaniu zespołowym.
  - Oprócz „uścisku ręki” od polityków i satysfakcji z wyniku, laureaci tych konkursów nie uzyskują specjalnego wspomaganie ich dalszego rozwoju.
  - Większość laureatów oraz ich kolegów informatyków, korzystając z dobrej marki polskiego programisty, wyjeżdża z Polski do pracy w firmach zagranicznych.

4. Mamy kilkanaście przykładów świetnych pomysłów na firmy „start-up” z aplikacjami internetowymi – jak Gadu-Gadu, Nasza-Klasa i wiele innych. Mamy też kilka ciekawych gier komputerowych, które zdobyły wielu zwolenników.
  - W większości są to jednak tylko proste – ograniczone tematycznie i w zastosowaniach pomysły, łatwe w aplikacji, szybko ale na krótko zdobywające zainteresowanie.
  - Niestety też większość z nich po już niewielkim sukcesie rynkowym jest szybko sprzedawana obcemu kapitałowi, o co trudno jest mieć pretensje do ich autorów.
  - Przyczyną jest zbyt mała promocję takich pomysłów i firm na rynkach zagranicznych, lub też są to tylko produkcje polskie po polsku.
  - Pomimo znaczącej aktywności naszych inwestorów, chyba brakuje menedżerów do wynajęcia dla rozwoju biznesowego takich firm.
  - Powstaje więc pytanie - czy możemy lepiej wykorzystać istniejące fundusze na wsparcie i rozwój nowych innowacyjnych firm?
5. Mamy jeszcze polskie firmy asemblacji pecetów z sukcesem konkurujące z produkcją zachodnią i chińską. Chwalimy się też montownią pecetów Della w Łodzi.
  - Firmy te dobrze się przysłużyły rozwojowi polskiego rynku pecetów, ale ich czas już mija.
  - Zanikanie zapotrzebowania na stacjonarne pecety oraz wzrost popytu na laptopy i tablety uniemożliwi tym firmom dalszy rozwój.
  - Konkurencja z Azji „niszczy” nawet produkcje renomowanych korporacji amerykańskich – IBM sprzedał produkcję pecetów do firmy Lenowo, HP myśli o podobnym kroku, a Dell był już od krok przekazania montowni w Łodzi chińskiej firmie Foxconn.
  - Wymagania unijne na różne „certyfikaty” ograniczają też możliwości składania „garażowego”, która była cennym rozpowszechnianiem tanich pecetów na prowincji.
6. Mamy kilkanaście dużych firm usług integracji systemów, z już 20-letnią historią, notowanych na Warszawskiej Giełdzie Papierów Wartościowych i będących partnerami i konkurentami firm zagranicznych. Jedna z tych firm – Asseco - jest już 6-ta w rankingu firm europejskich.
  - Firmy te są narażone na zmiany notowań giełdowych, niezależnie od wartości ich aktualnego portfela zamówień.
  - Firmy te nie mają żadnych preferencji przy wyborze ofert w zamówieniach publicznych.
  - Pamiętamy też, że co najmniej 3 z takich firm zostały niesprawiedliwie (stwierdziły to Sądy) zniszczone przez fiskusa lub polityków.
7. Mamy obecnie w Polsce znaczącą aktywność prawie wszystkich wiodących informatycznych firm amerykańskich, będących partnerami i konkurentami polskich firm.
  - Firmy te w znacznym stopniu są jedynie biurami handlowymi z zespołami konsultantów do wdrażania sprzedanych produktów, a tylko kilka z nich prowadzi tutaj swoje prace rozwojowe.
  - Firmy te wykształciły znaczną liczbę polskich menedżerów, ale też w małym stopniu awansujących w strukturach samych korporacji. Ale też menedżerowie ci są potem pożyteczni w polskich firmach.

- Obecne ograniczenia finansowe w korporacjach przenoszą się na ograniczenia ich aktywności w Polsce.
  - Dzięki firmom zagranicznym mamy w Polsce kilka centrów rozwojowych – Intela, HP, IBM i innych – w których polscy inżynierowie pracują nad nowymi rozwiązaniami technicznymi.
  - Niestety wiele możliwości tworzenia takich centrów tracimy na rzecz innych krajów, a przyczynami są: brak efektywnej promocji lokalizacji, problemy logistyczne oraz powolna nasza biurokracja.
  - Centra te rozwijające umiejętności zatrudnionych tam inżynierów – wykorzystują ich potem w centrali oraz w innych krajach.
  - Część z tych centrów kompetencyjnych zajmuje się tylko świadczeniem prostych usług informacyjnych, księgowych i logistycznych.
  - Musimy pamiętać, że obecnie jest bardzo łatwo przenieść takie centrum do innego kraju – z reguły do Indii.
8. Nasz rynek teleinformatyczny rozwija się od już ponad 20 lat i osiągnął już wartość ponad 70 mld PLN, stając się 7-mym rynkiem w Unii Europejskiej.
- Wartość rynku jest pochodną ok. 5% wartości naszego produktu narodowego brutto. Powinniśmy zwiększyć tę wartość do 6-7%, aby nadążyć z rozwojem za innymi krajami europejskimi.
  - Nasz rynek informatyczny jest praktycznie zrównoważony w stosunku popytu do podaży, co wstrzymuje nasze firmy do poszukiwania swojego rozwoju na rynkach zagranicznych. Tylko kilka firm polskich – Asseco, Comarch, Logotec, Globema - działa również poza Polską.
  - Konieczne jest zwiększenie wartości rynku informatycznego w stosunku do wartości rynku telekomunikacyjnego poprzez zwiększenie dostępnej ilości informacji – inaczej mówiąc brakuje nam jeszcze wielu systemów informacyjnych.
9. Obszar socjalny rynku, obejmujący edukację, administrację i opiekę zdrowotną, finansowany ze środków publicznych jest w Polsce równy około 7% wartości całego rynku.
- Wartość tego obszaru rynku w Unii Europejskiej wynosi 14%, co oznacza, że nawet w proporcji do całkowitej wartości rynku jeszcze wiele nam brakuje do innych krajów.
  - Niestety z miernym efektem wykorzystujemy znaczące środki unijne przeznaczone na rozwój systemów teleinformatycznych dla obszaru socjalnego,
  - Przyczyną takiego stanu rzeczy jest zbyt słabe przygotowanie podmiotów publicznych do zamówienia systemu oraz skomplikowane procedury zamówień publicznych.
  - Pilną potrzebą jest skoordynowanie działania Państwa na rzecz jego informatyzacji z rozwojem dostępu do sieci internetowych o dużej przepustowości.

Opis ilościowy teleinformatyki

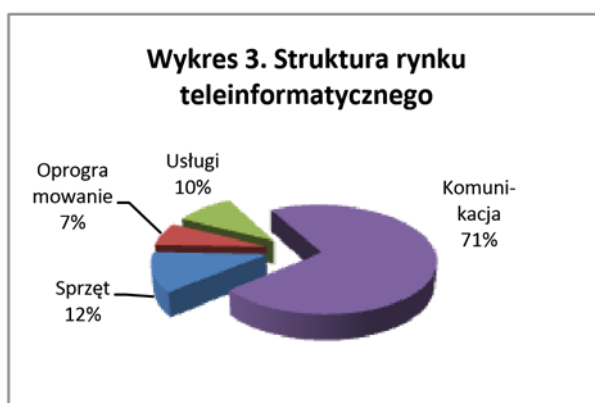
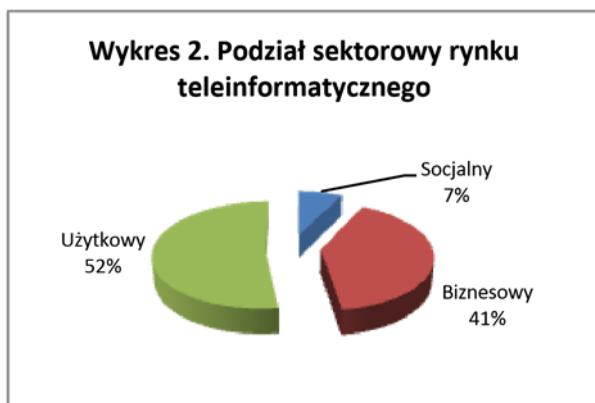
Rok 2010	mln PLN
Asseco Grupa (integrator systemów)	3237
AB (dystrybutor)	2882
HP Polska (oddział Hewlett-Packard)	2790
ABC Data (dystrybutor)	2430
Action (dystrybutor)	2053
Tech data (dystrybutor)	1558
IBM Poland (oddział IBM)	1300
Microsoft Polska (oddział Microsoft)	1290
Dell Polska (oddział Dell)	1060
Komputronik (dystrybutor)	1016

Źr. Raport Computerworld TOP200, 2010

Przy wszystkich zastrzeżeniach dostępności i wiarygodności danych statystycznych opisujących wartość polskiego rynku teleinformatycznego, popatrzmy na kilka informacji – raczej pod kątem trendów i porównania z innymi krajami.

Przyjrzyjmy się liście 10 największych (co do przychodów w Polsce) firm informatycznych z 2010 roku.

W zestawieniu wyraźnie widać przewagę polskich firm dystrybucyjnych, ale też jest to znacząca wartość rynku dóbr – sprzedaży już przeważnie tylko laptopów i innego sprzętu cyfrowego.

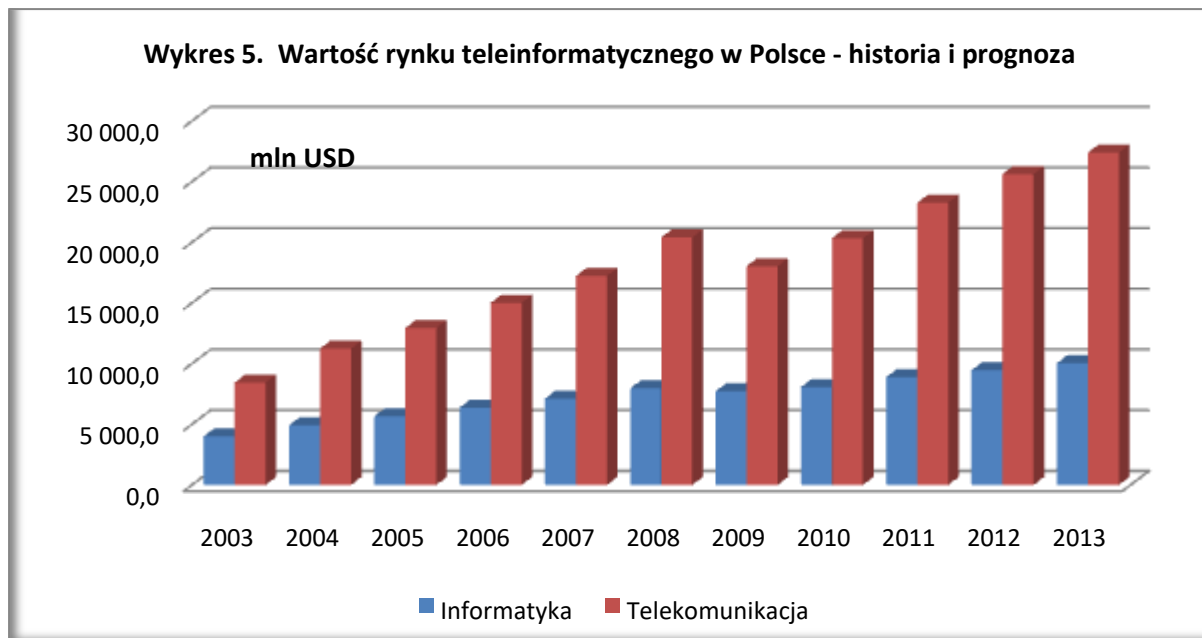
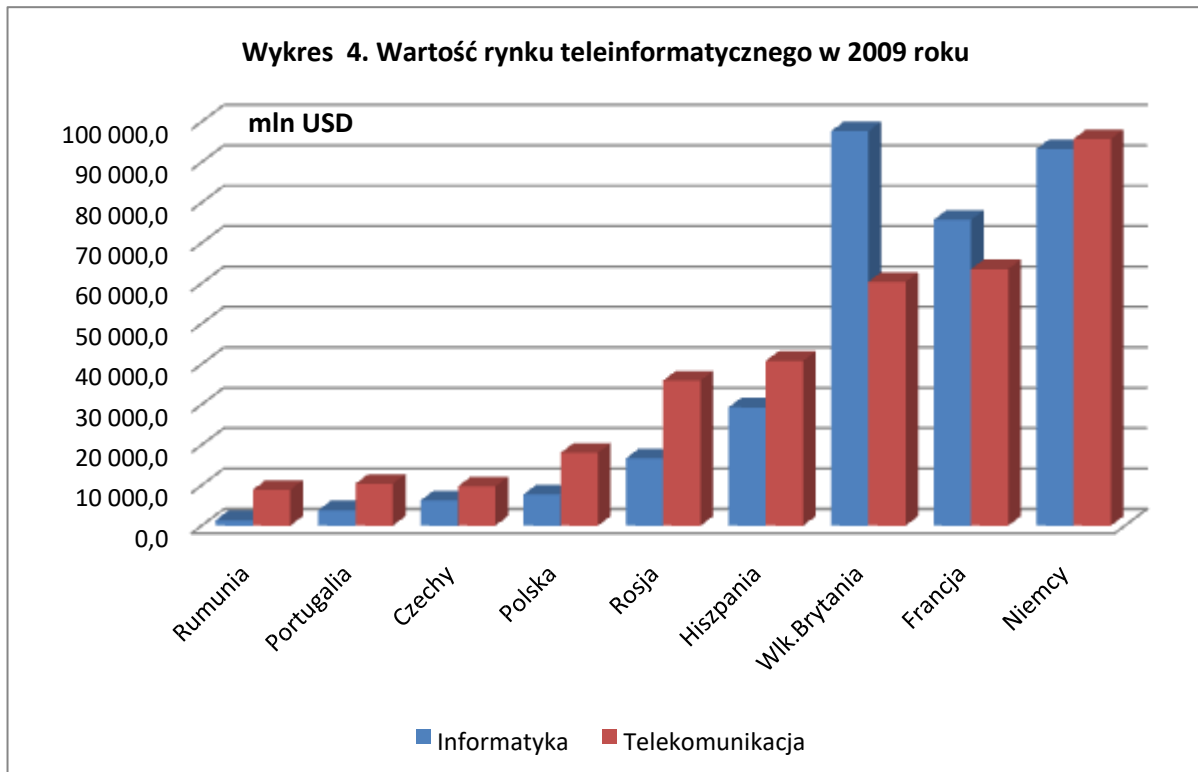
Staje się zrozumiałe jak popatrzmy na procentowy podział sektorowy całego rynku teleinformatycznego wartego w 2010 roku ponad 28 mld \$ (Wykres 2). Sektor socjalny obejmuje na tym rysunku wykorzystanie teleinformatyki w administracji, edukacji i ochronie zdrowia. Jest to ten sektor, gdzie o inwestycjach w teleinformatykę decyduje chęć poprawienia poziomu życia obywateli teraz i w przyszłości. Szkoda, że jest on tak niewielki w stosunku do całej wartości rynku teleinformatycznego. Sektor biznesowy obejmuje zastosowania teleinformatyki w przemyśle, finansach, transporcie i wszędzie tam, gdzie o inwestycji w teleinformatykę decyduje rachunek ekonomiczny, czyli gdzie musi być oszacowany zwrot z tej inwestycji. I wreszcie sektor użytkowy, obecnie największy, będący rynkiem sprzedaży produktów i usług teleinformatycznych dla obywateli. Tu o wielkości odpowiedniego sektora decydują

zainteresowania ludzi i ich gotowość do realizacji tych zainteresowań przy zaangażowaniu ich własnych pieniędzy.

Na tym tle popatrzmy jeszcze na strukturę rynku dóbr teleinformatycznych. Widzimy, że znacząca część wartości rynku pochodzi z komunikacji – czyli usług telekomunikacyjnych i internetowych. Tylko niecałe 30% wartości rynku dotyczy produktów i usług informatycznych (Wykres 3).

Porównując to z rynkami z innych krajów – szczególnie tych bogatszych – widzimy jakie jeszcze potrzeby mamy w informatyce, aby wartościowo była odpowiadała ona wartości usług telekomunikacyjnych, a nawet je przewyższała jak to jest w W. Brytanii (Wykres 4). Wnikając głębiej

w te analizy możemy stwierdzić, że proporcjonalnie brakuje nam oprogramowania oraz usług informatycznych – co może oznaczać, że moce obliczeniowe naszego parku komputerowego nie są jeszcze w pełni wykorzystane.

Przyszłość

I na koniec popatrzymy nieco w przyszłość. Analitycy DIGITAL PLANET spróbowali oszacować przyszły wzrost wartości naszego rynku teleinformatycznego. Widać z niego, że wartość ta będzie rosła, ale szybciej w telekomunikacji, co nie jest pocieszające. (Wykres 5)

Brak odpowiednio rozbudowanej struktury informatycznej – sprzętu, oprogramowania i usług – oznacza brak wielu systemów teleinformatycznych, a więc usług elektronicznych i użytecznego kontentu dla użytkowników sieci internetowej. Mam jednak nadzieję, że jest to tylko prognoza, a rzeczywistość będzie nieco inna i nasz rynek dóbr informatycznych będzie się rozwijał szybciej niż to zakładają analitycy. Mamy bowiem dobre podstawy – niezłą kadre specjalistów, wiele polskich, w miarę stabilnych finansowo, firm informatycznych oraz dobrze ulokowane firmy zagraniczne, które oprócz sprzedaży inwestują w Polsce w centra kompetencyjne (jak HP i IBM we Wrocławiu), domy produkcji oprogramowania (jak Intel w Gdańsku) czy też nawet fabryki asemblacji pecetów (jak Dell w Łodzi).

Jednakże kluczem do przyszłego rozwoju rynku dóbr teleinformatycznych w Polsce będą nasze i zapewne również unijne relacje z firmami chińskimi – albo ogólniej azjatyckimi. To one będą w najbliższym czasie wyznaczać zasady współpracy przy imporcie sprzętu cyfrowego oraz o możliwościach udziału polskich firm w opracowywaniu na ten sprzęt oprogramowania oraz aplikacji. I tutaj jeszcze trudniej jest prognozować jak będzie wyglądać ta współpraca w najbliższych latach, ale są powody do ostrożnego optymizmu.

Uwaga

Dane w tekście, na wykresach i w tabelach pochodzą z Raportów ComputerWorld, EITO, DIGITALPLANET, Raportu UKE oraz materiałów Komisji Europejskiej, przy czym zostały one dla potrzeb artykułu nieco przekształcone i czasem przeliczone z innych walut. Należy więc na nie raczej patrzeć jako na dane przybliżone, gdyż nawet ich źródła nie są w pełni wiarygodne.

Materiały do tego artykułu pochodzą z tak wielu źródeł, że trudno jest je wszystkie tutaj umieścić. Większość informacji pochodzi z własnych prywatnych źródeł autora lub też z rozmów ze świadkami i głównymi uczestnikami rozwoju tego rynku. Posługiwałem się też informacjami z Internetu, starając się je weryfikować, ale też trudno wtedy określić, która z tych informacji jest rzeczywiście źródłowa, a która tylko kopią z innego miejsca w Internecie.

Przywołane w tekście firmy należy traktować jedynie jako uogólnione przykłady, a nie jednoznaczne opisy ich działalności. Ze względu na skrótowy zapis tego tekstu nie było możliwe dokładniejsze i jednoznaczne przedstawienie ich aktywności na polskim rynku. Mam nadzieję, że dział marketingu w tych firmach mi to wybaczą. Już sam fakt przywołania w tym tekście powinien być pozytywnie odebrany.

W.Iszkowski@piit.org.pl [obecnie w 2017 roku adresem jest waclaw@iszkowski.eu]